

הסדר של "ליל הסדר"



כרפס מברכים "בורא פרי האדמה" ומכוונים על הכרפס וגם על

המרור, מטבלים במי מלח או חומץ (עדיף בצבע אדום – זכר לדם. משנ"ב סימן תע"ג), ואוכלים פחות מכזית (עלה קטן - עד 10 גרם) בלא הסיבה.

יחץ עורך הסדר חוצה את המצה האמצעית לשניים ["לחם עוני"- ודרכו של עני בחצי לחם ולא בלחם שלם] חלק הגדול [ו'] מצניע לאפיקומן. ואת החלק הקטן [ד'] משאיר בין 2 המצות השלמות שבקערה.

מגיד מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר (שמות י"ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר (שמות כ') זכור את יום השבת, ומנין שביליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח. (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז).

בתחילה מגלים את המצות ומגביה את המצה האמצעית בידו ואומרים: "הא לחמא עניא... מה נשתנה". ואז יצוה להסיר את הקערה לסוף השולחן (כדי שהילדים יתעוררו לשאול). ומוזגים לו כוס שני (כדי שהתינוקות ישאלו למה שותים כוס שני קודם הסעודה) ואומרים עליו את ההגדה (לאחר שמחזירים את הקערה למקום). ואפילו ת"ח ישאלו זה לזה "מה נשתנה?" ומי שהרהר את ההגדה בלבו ולא הוציא בשפתיו – אינו יוצא יד"ח! [[חזו"ע למרן הגר"ע יוסף זצוק"ל]] ויזכור שבלע מצה – יצא, בלע אגדה – לא יצא... וטוב לקרוא בתחילה דברי הזהוה"ק "פקודא דא" המלהיבים את הלב לקריאת ההגדה. קוראים את ההגדה ומסבירים פשט המילים, ומוסיפים כפי יכולת השומעים. ומסיימים ברכת "גאל ישראל". לספרדים: ישנו כוס שני בהסיבה בלי ברכה. לאשכנזים: ישנו כוס שני בברכה ובהסיבה.

כתב מרן החיד"א זיע"א בפירושו שמחת הרגל על הגדה של פסח:

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה כי במה שהיו נטמעים בע"ז קצר מן המצר רוחם הטהורה... ולכן לא היה בהם הכנת קדושה לשמוע למשה רבנו ע"ה. וז"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח הוא נפשם ורוחם הקדוש שנתקצר בגילולי העמים ומעבודה קשה – ע"ז שהיו עובדים... אך עם היות שהיו אנוסים יען שלא מסרו עצמם על קידוש ה' לא היו ראויים לנס... וזהו הפלא העצום ביצ"מ שהיו גוי מקרב גוי עובדי ע"ז ונעשה להם ניסים ונפלאות... וזהו פלא על פלא לקחת גוי שהיה עובד ע"ז במסות באותות ובמופתים הפך הנהוג, דמי שאינו מוסר עצמו על ק"ה אין עושים לו נס... וזהו פלא על כל פלאות דלא מתרחיש ניסא אלא למאן דמסר נפשיה על ק"ה ועם ה' החסד. "וכל המרבה לספר ביצ"מ הרי זה משובח". כלומר שמצוה זו אין לה קצבה וכל דאת מרבה לספר הוא בכלל סיפור יצ"מ ומשום הכי לא תיקון ברכה על ההגדה.

"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו מסובים בב"ב והיו מספרים ביצ"מ כל אותו הלילה עד שבאו

יראה שהלילה הזו מאירה כשמש בתוקף אורות עליונים ועל כן היצה"ר עושה לו פותחות ומבקש עילה ליכנס באחד מבני הבית. והחכם עיניו בראשו של"ו תנעול דלת ויעביר הכל מוציא מצ"ה ומכניס אהבה ואשריו (מרן החיד"א עבודת הקודש).

כשחוזר מבית הכנסת לביתו יבוא בשמחה ובמאור פנים ויברך את בני הבית "תזכו לשנים רבות נעימות וטובות" או "פסח כשר ושמן" (הלכות חגים למרן הראשל"צ הגר"מ אליהו זצוק"ל).

בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר (דברים ו') ואותנו הוציא משם וגו', ועל דבר זה צוה הקב"ה בתורה (דברים ה') וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית. לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות, וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין, אין פוחתין מהם (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז).

קדש מוזגים לו כוס ראשונה. **א.** עקב כך שליל הסדר חל

במוצאי שבת מברך לפי סדר **יקנה"ז**. ובקידוש יכון לקיים מצות קידוש וגם על מצות ארבע כוסות שכוס זאת היא הראשונה לארבעתן. ובברכת שהחיינו יכוין גם על המצה והמרור. את כוס היין ימזוג לו כל פעם אחד מבני ביתו או מישהו אחר, כדי לנהוג בדרך חירות (בא"ח צו כ"ח). **ב.** בכל ארבע הכוסות וכן בכל מצוות החיוב (להוציא מרור וכרפס) חייבים להיסב. **לספרדים** גם נשים מסיבות, אם לא היסבו אינם חוזרות. גברים שלא היסבו חייבים לחזור. **לאשכנזים** נשים אינן מסיבות, גברים שלא היסבו מעיקר הדין

לא חוזרים). **ג.** **לספרדים** אין מברכים ברכת הגפן אלא על כוס ראשון ושלישי. **לאשכנזים** מברכים על כל כוס וכוס ברכת הגפן). **ד.**

לפני הקידוש ראוי לאמור: "הריני מגלה דעתי שברכת הגפן תעלה לכל הכוסות עד אשר אצא ידי חובה. (במקרה שאמר זאת, גם לבני

אשכנז שלא היסבו יכולים לחזור ולהיסב). **ה.** שיעור המינימום לכוסות – רביעית - 86 גרם (מכניין כו"ס, בכמות = כחצי כוס רגילה). לכתחילה צריך לשתות את כל הכוס בפעם אחת או בשתיים ושלוש לגימות. ואם שתה רוב כוס – יצא ידי חובה (ועכ"פ לא פחות מרוב רביעית כ- 45 גרם). ואם שהה יותר מזמן השתיה הרגיל – יחזור וישתה. כוס ששותים בה צריכה להיות מודחת מבפנים ושטופה מבחוץ ומלאה. ואם "נשפך יינו – סימן יפה לו!" (והעיקר שלא יתעצבן...). **ו.** טוב להדר לכתחילה לקדש ולשתות כל 4 כוסות ביין שצבעו אדום – "אל תרא יין כי יתאדם". **ז.** יש למזוג את היין ולהוסיף 3 טיפות מים לכל כוס וכוס ויכול להוסיף יותר מים עד שיהא פחות מחצי מים ויותר מחצי יין ובלבד שהיין מספיק חזק שנשאר בו טעם יין. (שו"ע תע"ב סעי' ט'. כה"ח שם ס"ק נ"ח-נ"ט). "מצוה לחלק לתינוקות קליות ואגוזים כדי שיראו שינוי

וישאלו" (שו"ע תע"ב סעי' ט"ז).

ורחץ נוטלים ידיים **בלי ברכה** ומכוונים לשם אכילת כרפס

בלבד, נזהרים שלא לדבר עד האכילה.

תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית".

יאמץ את לבבו לב טהור לעמוד על המשמר לקול הסיפור ירחיב פיו יצלח דברו להודיע לבני ביתו הסמוכים על שולחנו כאשר תשיג ידו להלל ולשבח לה' ברמזי טעמי יצ"מ וכיוצא כי הוא מצוה גדולה עד מאוד וישא ק"ו מהשלמים האלה היודעים כל התורה, כמעט ונגזלה שנתם לספר ביצ"מ עד זמן ק"ש של שחרית. הבט ימין וראה הני תנאי רובם כהני ולוי כי ר' יהושע בן חנניא שהיה לוי ור' אלעזר בן עזריה ור' טרפון היו כהנים דהוה ס"ד דשבת לוי לא נשתעבדו ולא עליהם יהיה גודל החיוב לספר ביצ"מ וגם גרים וזרעם לא נשתעבדו ולא היו מעיקרא ביצ"מ... גיורא ר' עקיבא בא מזרע גרים ואפילו הכי הרבו לספר ביצ"מ... ודרך צחות אפשר תיבת "וכ"ל" ר"ת ואפילו כהן לוי – המרבה לספר וכו' [ועפ"י דבריו ניתן לומר בענייניי בס"ד: "וכ"ל" ר"ת וגר כהן לוי].

רחצה נטילים נטילה המכשרת לסעודה ומברכים על נטילת

ידיים [נזהרים שלא לדבר עד אחרי הכור].

מוציא מצה יכוון לצאת ידי חובה מצוות אכילת מצה מן

התורה. לכתחילה (לכל השיטות) את כל הכזיתות יאכל ממצות **עבודת יד** שמורה משעת קצירה. אוחד בידו שתי מצות שלמות [לחם משנה] וביניהם המצה הפרוסה [לחם עוני]. אחרי ברכת "המוציא" שומט את המצה התחתונה ומברך "על אכילת מצה", ובוצע ביחד כזית אחד מן העליונה וכזית אחד מן האמצעית, וטובל במלח [לאשכנזים כדעת הרמ"א לא יטביל – כדי שבכך יורגש שהוא לחם עוני] ואוכל ומחלק למסובים אשר מוסיפים משלהם שני כזיתים של מצה [ולכתחילה ראוי לאוכלם ביחד]. שיעור כזית 27 גרם [במצת מכונה = כמצה שלמה, במצת יד קשה = כחצי מצה, ובמצת יד רכה = כרבע מצה], (ומקילים לחולה וזקן ומחשיבים כזית – 20 גרם). אסור לאכול עם המצה מאכל אחר, ובדיעבד אם טיבל – יצא [ילקוט יוסף להגר"ע יוסף זצוק"ל]. מי שאינו יכול ללעוס מצה יכול לפוררה או לשרותה במים לרככה, ובלבד שלא תהא נימוחה לגמרי [ואין לשרותה "מעט לעת" (24 שעות) כי אז נחשבת כמבושלת ואין יוצאין בה וכן אין לצלותה]. לכתחילה יש לאכול את המצות [ולפחות אחת מהן] תוך 4 דקות, [ובדיעבד עד 7.5 דקות] ולא לשכוח להיסב בשתי הכזיתות. [זקן או חולה יאכל כזית אחד ויכוון גם על אכילת מצה].

מרור יקח חסה בשיעור 27 גרם [עלה גדול או שניים קטנים] וישקענו

בחרוסת וינערנו [כדי שלא יתבטל טעם המרור] ומברך "על אכילת מרור" **ויאכל בלי הסיבה**. "בלע מצה – יצא, בלע מרור – לא יצא"!

כורך יקח כזית מצה מן המצה התחתונה עם כזית מרור ומטבל

מעט בחרוסת ומנער את החרוסת [כדי שלא יתבטל טעם המרור], **ואוכל בהסיבה**.

שולחן ערוך

אוכל בצורה סבירה, ומשאיר מקום בכז לאכול את האפיקומן אכילה שאינה "אכילה גסה". אין אוכלים בשר צלי אפילו עוף. והמנהג לא לאכול צלי גם ביום פסח (שו"ע תע"ו ובא"ח צ"ג, ל"ד).

צפון בסוף הארוחה יאכל כזית מן המצה שהצפין תחת המפה

לאפיקומן, ומי שיכול יאכל שני כזיתים בהיסבה (כזית אחד זכר לקרבן הפסח וכזית נוסף למצה הנאכלת עמו) ותע"ב. ישתדל לאכול את האפיקומן עד חצות בשעה 12:42 ובדיעבד יאכלנו גם אחרי חצות. **יאכל בהסיבה** ללא ברכה תוך 4 דקות (כ"ל).

ברך ברכת המזון - מוזג כוס שלישית ומברך עליה ברכת המזון

בכוונה ובשמחה, **ואסור להיסב**. ישתה כוס שלישי בברכה ובהיסבה. **לספרדים**: יכוונו לפטור בברכה זו גם את הכוס הרביעי. ואין לשתות שום משקה בין כוס שלישי לרביעי (שו"ע תע"ט). מכוס ג' או ד' ישתו רביעית בפעם אחת כדי שיוכלו לברך ברכה אחרונה (בא"ח צו כ"ט). מוזגין כוס גדולה לכוס של אליהו הנביא.

הלל מוזג כוס רביעית ונוהגים לפתוח את הדלת להראות שהלילה

"ליל שימורים" ואין אנו מתייראין משום דבר. ובזכות האמונה יבוא משיח צדקנו, והקב"ה ישפוך חמתו על הגויים. ולכן אומרים "שפוך חמתך". יאמר את הלל בשמחה ובהתלהבות כאלו הוא יצא ממצרים! ויזכור שזהו הלילה היחיד בכל ימות השנה שאומרים הלל שלם בברכה בלילה. וישתדל לסיים את הלל קודם חצות לילה, וישתה כוס רביעי **בהיסבה**. **לספרדים**: בלי ברכה ראשונה (לאשכנזים: עם ברכה ראשונה), לכל השיטות מברך ברכה אחרונה. אין לאכול ולשתות שום דבר למעט מים וקפה או תה לצורך סיפור יציאת מצרים. וכל המרבה הרי הוא משובח!

נרצה אם עשה כל הסדר כתקנו מובטח לו שרצוי הוא לפני ה'

יתברך. וגם נרצה ג' משה וזהו הלל נרצה כאלו אמר שירת משה... גם נרצה ג' נוצ"ר כי הוא נוצר חסד וזוכר חסדי אבות ובכן הן ישלח משיח לישראל "ויצא חוטר מגזע ישי ונצר (בג' נרצ"ה עם הכולל) משרשיו יפרה" ובא לציון גואל בב"א וכן יהי רצון ג' נרצה (ממן החיד"א הקדוש בפירושו "שמחת הרגל" הגדה של פסח)

אחרי ההללה יאמר בקול שמחה שיר השירים כולו בעידן

חדוותא עת הזמיר הגיע כי כל העולמות למעלה מאירים ומזהירים (ממן החיד"א הקדוש עבודת הקודש סימן ז' סעי' ר"י).

בברכת זוג כשר ושמח

באהבה וברוב חיבה
עקיבא יגאל אבן-דנאן